

İş Davalarında İbraname

İBRAHİM HALİL ŞUA

İstanbul Anadolu Adliyesi Hakimi

Türk Hukukunda ibra sözleşmesi 01 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiş olup, kabul edilen Yasanın 132'inci maddesinde "Borcu doğuran işlem kanunen veya taraflarca belli bir şekilde bağlı tutulmuş olsa bile borç, tarafların şekle bağlı olmaksızın yapacakları ibra sözleşmesiyle tamamen veya kısmen ortadan kaldırılabılır" şeklinde kurala yer verilmiştir.

İbraname borcun sona erme nedenlerinden biridir. İş Hukukunda ibranamenin delil değeri sınırlıdır. İbraname yazılı delil niteliğinde olsa da, işe girerken ya da çalışılan bir sırada işçiye baskıyla imzalatıldığı, hatta fesih sonrasında hakların ödenmesi için imzalanmasının şart koşulduğu örneklerle rastlanmaktadır. Bu şekilde elde edilen ibranamaya değer verilemeyeceği açıktır.

İbranamenin delil değeri borcu sona erdiren etkisi Borçlar Kanunu'nun 420. maddesinde açıkça düzenlenmiş olup bu yönde Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulama alanı bulacaktır.

1.-6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'ndan Önceki Dönem

a)-818 Sayılı Borçlar Kanunu Döneminde Düzenlenen İşçi Alacakları Kapsamındaki İbranamelerin Yorumu

aa)-İş ilişkisi devam ederken düzenlenen ibra sözleşmeleri geçersizdir

bb)-İbraname tanzim tarihinin yer alması gerekir

cc)-İbraname savunmasına karşı işçinin irade fesadı iddiasında bulunması hâlinde bu iddianın ispatı gerekir. İbra sözleşmesi yapılırken taraflardan birinin esaslı hataya düşmesi, diğer tarafın veya üçüncü şahsın hile ya da korkutmasıyla karşılaşması halinde, ibra iradesinden söz edilemez.

dd)-Henüz doğmamış ve varlığı tartışma-

lı olan bir alacak için ibra sözleşmesi düzenlenemez

ee)-İbranamenin miktar içermesi veya içermemesi titizlikle değerlendirilmelidir

ff)-İbranameye konulan ihtirazi kayıt, ibra iradesinin olmadığını gösterir. Yine, işçinin ibranamede yasal haklarını saklı tuttuğuna dair ihtirazi kayda yer vermesi ibra iradesinin bulunmadığını gösterir (Yargıtay 9. HD. 4.11.2010 gün 2008/40032 E, 2010/31666 K).

gg)-İbranamenin bölünebilmesi mümkündür

hh)-İbraname içeriğinin savunmayla ve işyeri kayıtlarıyla çelişmemesi gerekir.

2.-6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun Yürürlüğe Girmesinden Sonraki Dönem

a)-6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Döneminde Düzenlenecek İbra Sözleşmelerinin -İş Hukuku yönünden unsurları (6098 sayılı TBK. 420)

aa)-Taraflar arasında iş ilişkisinden doğan bir alacak bulunmalıdır

bb)-Bu alacak, ibranamenin düzenlendiği sırada doğmuş ve çekişmesiz olmalıdır

ccc)-Alacaklı ile borçlunun ibra sözleşmesi düzenlenmesi konusunda iradelerinin birleşmesi ve tarafların fiil ehliyetine sahip olmaları gerekir. İbranamenin çift taraflı bir sözleşme olarak yapılmış olması gerekir.

ddd)-İbra sözleşmesi yazılı şekilde düzenlenmelidir.

eee)- İbraname tarihinin fesihden itibaren 1 aylık süre sonrasına ilişkin olması gerekir.

fff)-İbra konusu alacağın türünün ve miktarının ibranamede açıkça belirtilmesi gerekir

ggg)-Ödemenin gerçek tutara uygun şekilde ve banka aracılığıyla yapılmış olması kabul edilmiştir. Aksi halde kesin olarak hükümsüz olacağı düzenlenmiştir. 4857 Sayılı Yasaya tabi

olan işçiler için de artık bu yasa hükmü tatbik edilecektir.

İbranamenin geçerlilik şartları TBK'nun da açık bir yasal düzenlemeye kavuşmuştur. (Aslında bu bir ibra değil, tamamen ifadadır. İbraname başlığı altında ise borcu sona erdiren ibradan çok adeta ifa düzenlenmiştir.)

İbraname geçersiz olmasına rağmen bir miktar ödeme yapıldığını göstermesi halinde, makbuz mahiyetinde olduğu kabul edilecektir.

Bu hükümler hizmet sözleşmesinden doğan bütün tazminat alacaklarına uygulanacaktır.

İbranamenin fesihden itibaren bir aylık süre sonrasında yapılmasına ilişkin geçerlilik koşulu, işverenin olası baskılarını azaltmak ve iş güvencesinin sağlanması amacıyla getirilmiştir. Çünkü bu bir aylık süre işçinin eski işine dönüp dönmeyeceğinin tespiti bakımından önemlidir.

Feshin geçerli ya da haklı nedeni olması açısından herhangi bir fark yoktur. Bir aylık sürenin beklenmesi gerekir. Bir aylık bekleme süresi ibranamenin düzenlenme zamanı ile ilgili olup ifayı ilgilendiren bir durum değildir. Yani fesih ile muaccel hale gelen kıdem tazminatı, ihbar tazminatı ve izin ücreti gibi hakların ödeme tarihleri bir ay süre ile ertelenmiş değildir. Ödeme banka dışı yollarla yapılmış ise, borç ibra yerine tamamen veya kısmen ifa yoluyla sona ermiş olur.

Cezaî şart, eğitim gideri veya işçinin tazmin etmesi gereken işçinin borçları ile ilgili durumlarda yukarıdaki sınırlamalar olmaksızın ibra yoluyla borç sona erdirilebilecektir.

Bu şekildeki bir ibraname sadece işçi-işveren değil, destekten yoksun kalanlar ile işçinin diğer yakınlarının isteyebilecekleri tazminat ve alacaklar dâhil, hizmet sözleşmesinden doğan bütün haklar yönünden uygulanır. <<<